

Asia: VN/26048/2021

Lausuntopyyntö liikenteen esteettömyysvisiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuurivastualueet (jatkossa ELY-keskus) pitävät laadittua esteettömyysvisiota ja sitä, että se on valmisteltu laajalla joukolla, hyvänä asiana.

Visio ”kaikki voivat suunnitella ja toteuttaa haluamansa matkan sujuvasti, turvallisesti ja itsenäisesti” on kunnianhimoinen ja laaja näkökulma. Visioon sisältyy arvokehä, jonka keskeisimmät arvot ovat esteetön matkaketju, moniaistisuus, käyttäjäkokemus sekä yhteistyö. Nämä ovat ELY-keskusten mielestä erittäin hyviä liikennejärjestelmän kehittämisessä huomioon otettavia asioita.

Vision osa-alueilla on tunnistettu konkreettisesti sellaisia liikennejärjestelmän eri osa-alueita, joita koskeva kehittäminen on tärkeää liikenteen esteettömyyden ja saavutettavuuden parantamiseksi. Vision toteuttamiseksi on laadittu 2-3 tavoite-ehdotusta jokaisen osa-alueen alle. Tavoite-ehdotukset ovat laaja-alaisia ja niiden yhteyteen on myöhemmin tarkoitus valmistella toimenpiteitä, jotka edistävät kunkin tavoitteen toteutumista.

ELY-keskusten mielestä toimenpiteiden valmistelussa olisi hyvä ottaa huomioon mm. joukkoliikenteen matkustamisessa se, että sen tarjonta etenkin kaupunkiseutujen ulkopuolella ei mahdollista kaikkien haluttujen matkojen toteutusta. Myös lasten itsenäinen liikkuminen esim. turvallisen koulureitin puuttuessa ei välttämättä ole mahdollista. Tavoitteiden ulottaminen näihin näkökulmiin voisi olla pohdinnan arvoinen.

Eri toimijoiden tekemän yhteistyön kehittämisen toimenpiteiden pohtiminen voisi olla myös yksi tavoite. Vaikutusten arviointi ja vaikutusten mittaaminen voisi myöskin olla pohdinnan arvoisia.

Tavoitteissa oli mainittu, että digitaaliset palvelut suunnitellaan esteettömiksi, mikä on hyvä asia. Käytännössä digitaalisten palvelujen rinnalla tarjotaan myös painettuja palveluja joten niiden tarjonnan esteettömyys kannattaa myös muistaa.

Lausuntopyyntöissä on nostettu esiin matkaketjuajattelu. Eri toimijat ovat pyrkineet edistämään matkaketjujen toteutumista ja esimerkiksi lippujen helppoa ostamista, mutta tällä sektorilla on vielä paljon kehitettävää. Esimerkiksi juna- ja linja-automatkan yhdistäviä matkaketjuja voi olla asiakkaan haastavaa löytää. Tämä koskee kaikkia matkaketjuja, eikä vain esteettömiä.

Ongelmana on myös se, että linja-autojen kauko- ja seutuliikenteessä liikuntaesteisille sopivaa kalustoa ei juurikaan ole käytössä. Viranomaisen voi vaatia tällaista kalustoa hankkimassaan liikenteessä, mutta markkinaehtoisessa liikenteessä kaluston käyttöönotto riippuu täysin liikenteenharjoittajasta. On hyvä, että lausuntopyyntöissä on nostettu esille tilaajien osaaminen, sillä viranomaiset tarvitsevat enemmän tietoa esteettömästä kalustosta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Voisiko kalustokysymykseen vaikuttaa myös katsastuksen keinoin ja tarkentaa ajoneuvoluokituksia eli voisiko luokituksena olla myös esteettömät bussit?

Markkinaehtoinen kaukoliikenne ei välttämättä pysähdy samassa paikassa kuin viranomaisten hankkima seutuliikenne. Vaikka solmupysäkkejä pyritään kehittämään, ei kaikkea liikennettä välttämättä saada pysähtymään samassa paikassa. Pysäkiltä toiselle siirtyminen hankaloittaa matkaketjujen toteutumista.

Esteettömän joukkoliikenteen kehittäminen edellyttää myös joukkoliikenteen rahoituksen lisäämistä, koska esteettömän kaluston vaatimukset lisäävät joukkoliikenteen hankintakustannuksia.

Seuraavassa joitakin huomioita tavoite-ehdotuksiin.

Infra

Tavoite-ehdotukset ovat ELY-keskusten mielestä hyviä. Joiltakin osin olisi tarpeen laajentaa näkökulmaa, esim. kirjaus sähköauton lataaminen koska olisi hyvä että kaikkien kulkuvälineiden lataaminen/tankkaaminen kaikilla käyttövoimilla pitäisi olla esteetöntä. Joukkoliikenteen matkaketjuissa korostuu erityisesti pysäkkien esteettömyys. Taajamien esteettömyyskartoituksissa nousee usein esille kauppaliikkeiden portaat, sisäänkäynnit ja uusiokäytössä olevien rakennusten ahtaat hissit - olemassa olevat rakenteet. Uusien rakenteiden toteutuksessa esteettömyys on helpompi toteuttaa. Tiestön hoidossa ja kunnossapidossa on nostettu erityisesti esille talvihoito, mikä on tärkeää ottaa huomioon.

Liikkumispalvelut

Tavoite-ehdotukset ovat ELY-keskusten mielestä hyviä joskin eivät vielä sisällä kovin yksityiskohtaisia asioita kuten esim. lipunosto ja matkan suunnittelu. Hankintaosaaminen on hyvä tavoite. Palveluiden pitää olla esteettömiä, olivatpa ne uusia tai eivät tai manuaalisia tai digitaalisia.

Digitaalisuus on nykyaikaa koska paperisten tiedotteiden ja aikataulujen ajankohtainen ylläpitäminen on haasteellista ja vanhentuneen tiedon löytymisen riski on erittäin suuri. Digitaalisuudesta pitäisi löytää tapoja, miten sen käyttö on oleellisen tiedon osalta mahdollisimman selkeästi löydettävissä sekä siitä mahdollisesti tulostettavissa, jos se joissain kohdin katsotaan tarpeelliseksi. Toki moniaistisuus on erittäin tärkeää, että tieto voidaan muuntaa helposti eri muotoihin.

Liikennevälineet

Hyviä tavoitteita matkatiedosta, kun ollaan jo liikennevälineessä, mutta pitäisikö tunnistaa tavoitteita tiedosta ennen matkaa.

Esteettömyystieto

Esteettömyystiedosta on myös tärkeitä tavoitteita, esimerkiksi koneluettavuus. Pohtimisen arvoista voisi olla että onko riittävää että tieto on saavutettavaa digitaalisesti yhden klikkauksen päässä vai tarvitaanko edelleen perinteistä muotoa.

Muuta

Standardointi olisi todella tärkeää muutenkin kuin vain esteettömyysdatan osalta. Esimerkiksi näkövammaisille olisi erittäin tärkeää, että tietyt asiat eri palveluissa olisivat samalla kohdalla, kuten esimerkiksi bussikortin lukulaite, jotta sitä ei tarvitsisi etsiä. Lipun lataaminen nettikaupasta on huononäköiselle vaikeaa jos sivujen ulkonäkö ja asioiden sijainti näkyvässä muuttuvat, eikä enää löydä asioita siitä missä ne edellisen kerran olivat.

Eri toimijoilla, kuten ELY-keskuksilla, on uusien hankkeiden osalta helpompi pyrkiä esteettömyyteen, mutta olemassa oleva infrastruktuuri on haaste. Nykytilanteessa siellä on hyvin paljon esteettömyyspuutteita. Myös rakentamisaikainen esteettömyys pitäisi huomioida hyvin. Tämän realismin ulottaminen visioon ja tavoitteisiin sekä etenkin toimenpiteisiin kannattaa pohtia.

Joukkoliikenteen osalta on hyvä huomata erot kaupunki- ja maaseutumaisen liikenteen esteettömyyden toteuttamisen osalta. Kaupunkiliikenteessä korostuu enemmän kalusto- ja infrastruktuuriasiat, kun taas harvemmillä alueilla kuljettajien ammattitaito ja tilannekohtainen avustaminen ja neuvominen. Esteettömyyden joustavuutta vaaditaan monissa tilanteissa etenkin maaseutumaisissa ympäristöissä.

Visiossa on mainittu henkilöstön ammattitaito ”Osaava ja motivoinut henkilöstö varmistaa asianmukaisen ja ystävällisen palvelun kaikille matkustajille” tarkoittaen kuljettajien lisäksi vielä

joissain mm. lipunmyynnissä ja infopisteissä. Haasteena on tulevaisuudessa henkilöstön väheneminen. Henkilöstön tuota kouluttamista ja ammattitaitoa voisi kenties enemmänkin visiossa korostaa.

Heikkinen Heino

Pohjois-Pohjanmaan ELY - Tämän lausunnon ovat koostaneet ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuurivastuualueen liikennejärjestelmäpäälliköt.